

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 12

Fylke: Nordland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Tjeldsund

Emne: Gamal engkultúr

Bygdelag: Tjeldøya

Oppskr. av: Jakob Sandnes

Gard: Sandnes

(adresse): Høe i Tjeldsund

G.nr. 78 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. *

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Det blei mest brukt: heimjorda og utsletta. Etker var alminnelig og (u)graset som vaks først på etter åker. Det var holdt for et verdfullt for og langt omhyggelig for seg i løa. Her på gården bestod etke mest av kalderbrot. Den kjente forskjell i be-
nevnelse var etker og fiulig.
Fra utslettene kjinner en bare navnet Djibblesletten som et særlig vanskelig ter-
ring.
2. En kjinner ikke til noe menntlig rydding i utslettene. Sletten holdt vel kjire og kraft med. Derimot blev det hver vår raket isammen medfallskvist. Disse raket med. Rydding av stein var vistnok bestjident. Derimot blei det mange skider lagt mye arbeid på kjøvingene i utslettene.
3. Det var ikke satt noe røtgjerd med mauer. Så på graspi var ukjent. Første gang her var sådd kjøpt graspi var omkr. 1920. Skrene grodde igjen av seg sjøl. På god jord kunde det bli

bra auliny allerede første året. (Esker)
 4. Fra først an ble det vel satt noen åpne
 grøfter. For tel. a. a° lette trafikkun, ble
 endel av disse lagt igjen. Disse gamle
 grøftene er meget grunne 40-60 cm. og
 satt som kanal. Flatbelle.

Vatning er ukjent her.

5. Det har vært brukt fm gammel tid a° gjødde
 enge med den hirsd. gjødsla som ikke
 gikk til fra° åkeren. Har ikke hørt om
 gjødsling av utslatter. (All gjødde (jund-
 tett w. G.) ble kastet sammen på tungen
 og kjørt ut blandet. Gjødsla ble spridd
 fra sleden, senere vogna og lassstallet
 kunde vel bli forskjellig.

6. Om slik gjødsla eng sa man at den var
 .myllt (myllt) Ordet eller benevnelsen er
 gått helt av bruk no.

Det gikk under betegnelsen, heimjorkhøy.

7. Kjøpe med bebygning. Det var vel helst
 andre årsaker som fastels byggeplassen
 kalt "a° hude varme" o.s.t.

Det var ofte en seig med eng mellom
 åkrerne, men er ikke sikker på om det
 var gjort med bebygning.

8. All gjødsling foregikk om våren. De
 samme redskap ble brukt. Kjøringa ble
 gjort med slide, først i senere tid med
 hjuldring. Det kalles for "a° kjøre frau"
 "Har far myllt på Flotta". Til spring
 ble brukt ei treuka, omkr. 1895 kom
 den første greip til, trøndestykke oppbevar.
 Den hadde fire breie hunder av jern.
 Treuka hadde ofte et belegg av jern runde.

Gjødsla ble hakket i tungen med grov.
Køkkersleem og møkkuruka gikk av bruk
1880-1900. Fra årh. skifte kan en si at om-
slegt gikk fort.

9. Almindelig snø. Ingen tenker på
den gjødsla dyrene legger igjen. All
eng ble beita både høst og vår.

10. Det er blitt mindre med beiting på
eng, særlig om våren. Men snø er
det et helt almindelig syn.

11. Gjødslerene ble tarra utover med
rive under markrensninga om våren.
Særskilt redskap til dette arbeid er utkjørt
her.

12. De ble brukt i hús. Sommerfjøs forkom,
men yderst skjelden. Gjødsla fra sommer-
fjøs ble brukt på kornåker i nærheten.

13. Smølen ble "jaga i gringran".
Sædi stope her.

14. Det kaltes for a gringra og ble leare
brukt på eng, ikke på utslätter.

Grimmur var av fire langsgående
bord og en opstandar i hver ende
som var spiss i enden og kjøles midt
marke. Overenden hadde uslaga
Knapp a "horva" ikke skulde gli
appover. Horva var som oftest av
eire i ymse former.

Grindgang gikk av bruk for omkr.
30 år sia. Da heimgjorda ble gjirdet
inn og gjeltinga opphøite, ble det ogsa
slutt med a gringra.

15 og 16. Har ikke hørt om dette.

17. Likisa.

3138

18. Ukjendt her.

19. Fugur av disse ordene finnes i bygde-
målet vårt.

20. Fugur pahr her.

21. Alle disse emner ble brukt, men
kunstige mest i senere tid. Har innbrykk
en ^{at} i riktig gammel tid, skjøtlet uga
seg sjøl uten gjødsling. Det var utslittne
i lite grå.

Langs kysten slike som her, peler det aa
seg sjøl hvorledes en skaffa seg disse gjød-
sellemner. Tanget rak iland om høsten,
sied tok kvar mann i not og garn o.s.v.

Somoftest ble slike ting laget i kongrook,
men også bare slengt utover gr^o de
steder som lå høvelig til.

Det kunde kanskje ha interesse i nevne
at grasel fra utslittne i vanstelig bruk
ble "sloget" ned. Slaga var etparre tærker
med lauvet på som ble surnet til skak-
lene. Slike sloqueier finnes men
mange steder i skogmarka.

De første vogner hadde grove trehjul
som stod fast på akslingem, slik at den
også gikk rundt. De første hjul med
sker kjøpte farfar brukr. 1885.

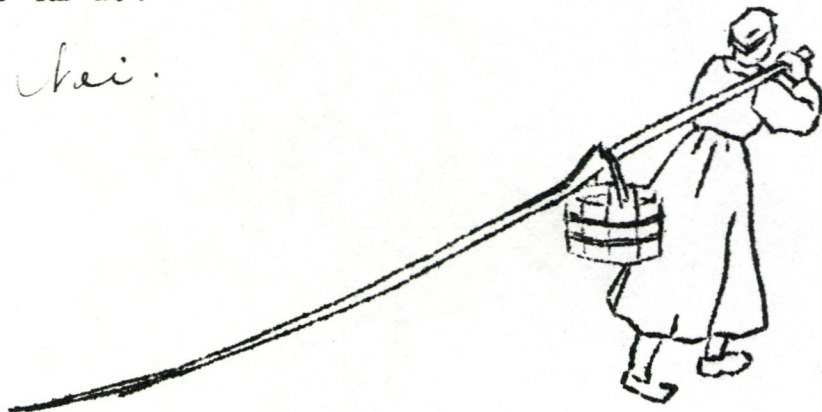
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEKUNSKAP
BYGDØY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan
vore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over
skuldra, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret
blei på stonga bak ryggen åt den som bar (drog). Ein liten
kothake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid.
Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampla over.
Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre
frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har
vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon
i Dykkar bygd noko om det ?

. Nei.

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka
fiskebein og fiskehovud til brensel ? *Nei*

Har ein bruka kumøkk til brensel ? *Nei.*

2682

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING